

Document: Archeologische Quickscan
Plangebied: De Weeshuisgronden/Schepenwijk III, Medemblik, gemeente Medemblik
Adviesnummer: 16138
Opsteller: J. van Leeuwen (archeoloog) & C.M. Soonius (regio-archeoloog)
Datum: 23-09-2016

Advies	IVO – Proefsleuven	(kosten initiatiefnemer)
Vervolgtraject Archeologie West-Friesland verzoekt om spoedig overleg te plegen met de initiatiefnemer om verdere stappen door te nemen.		
C.M. Soonius (regio-archeoloog)	06-25272867	

Archeologische Quickscan

1. Bestaande situatie en voorgenomen ingrepen

Op verzoek van de gemeente Medemblik (J. Schavemaker) is gekeken naar het aspect archeologie met betrekking tot het plangebied De Weeshuisgronden/Schepenwijk III in Medemblik, gemeente Medemblik. Het plangebied is nu in gebruik als akker- en grasland. BPD en ZeemanVastgoed onderzoeken samen met Gemeente Medemblik de mogelijkheid tot het ontwikkelen van de Weeshuisgronden tot nieuwbouwwijk (afb. 1). Het plangebied heeft een omvang van ca 8,8 ha, waarop ca 200 woningen gerealiseerd moeten worden.

Afbeelding 1. Ligging plangebied de Weeshuisgronden (witte stippellijn) op luchtfoto (bron: Google Maps).

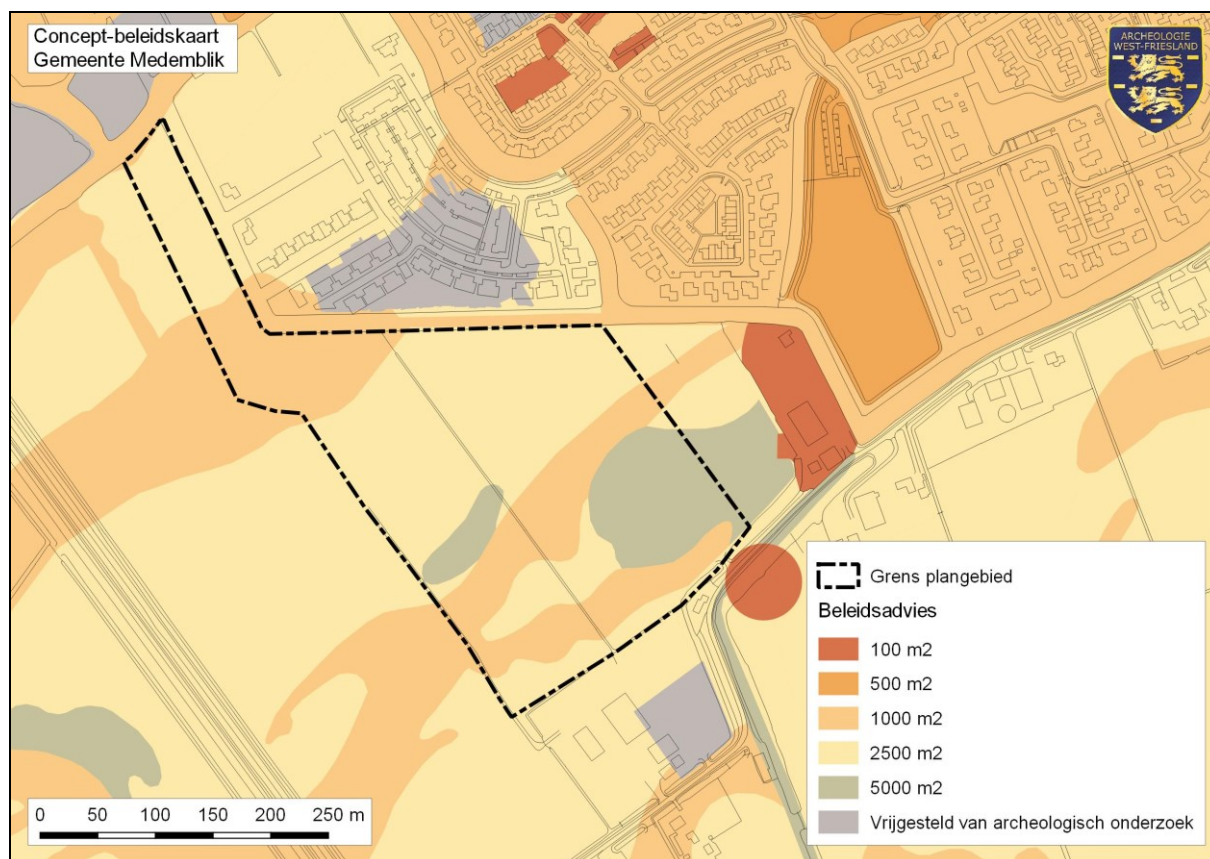
2. Bestemmingsplan en concept-beleidskaart archeologie

Het plangebied valt binnen het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Medemblik. In het bestemmingsplan is nog geen gespecificeerd beleid voor archeologie opgenomen.

Op de concept-beleidskaart archeologie van de gemeente Medemblik is de verwachting van het buitengebied nader gespecificeerd (afb. 2). Hierbij is gebruik gemaakt van vijf bodemkaarten, schaal 1:10.000. Alhoewel deze kaarten op verschillende wijze zijn gekarteerd kan toch op basis van de bodemtypes in combinatie met het Actueel Hoogtebestand en paleogeografische kaarten een uitspraak gedaan worden over de archeologische verwachting. Vertaald naar de beleidskaart resulteert dit in verschillende vrijstellingsgrenzen voor archeologisch onderzoek.

Binnen het plangebied zijn drie verschillende zones te onderscheiden: hoge verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie (met name de bronstijd) en een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit andere periodes; vrijstellingsgrens 1000 m² (lichtoranje), middelhoge verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie en een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit andere periodes; vrijstellingsgrens 2500 m² (geel) en lage verwachting voor alle perioden; vrijstellingsgrens 5000 m² (groen op afb. 2).

De geplande ingreep overschrijdt de vrijstellingsgrens.

Afbeelding 2. Het plangebied De Weeshuisgronden (zwarte stippellijn) op de concept-beleidskaart archeologie van de gemeente Medemblik.

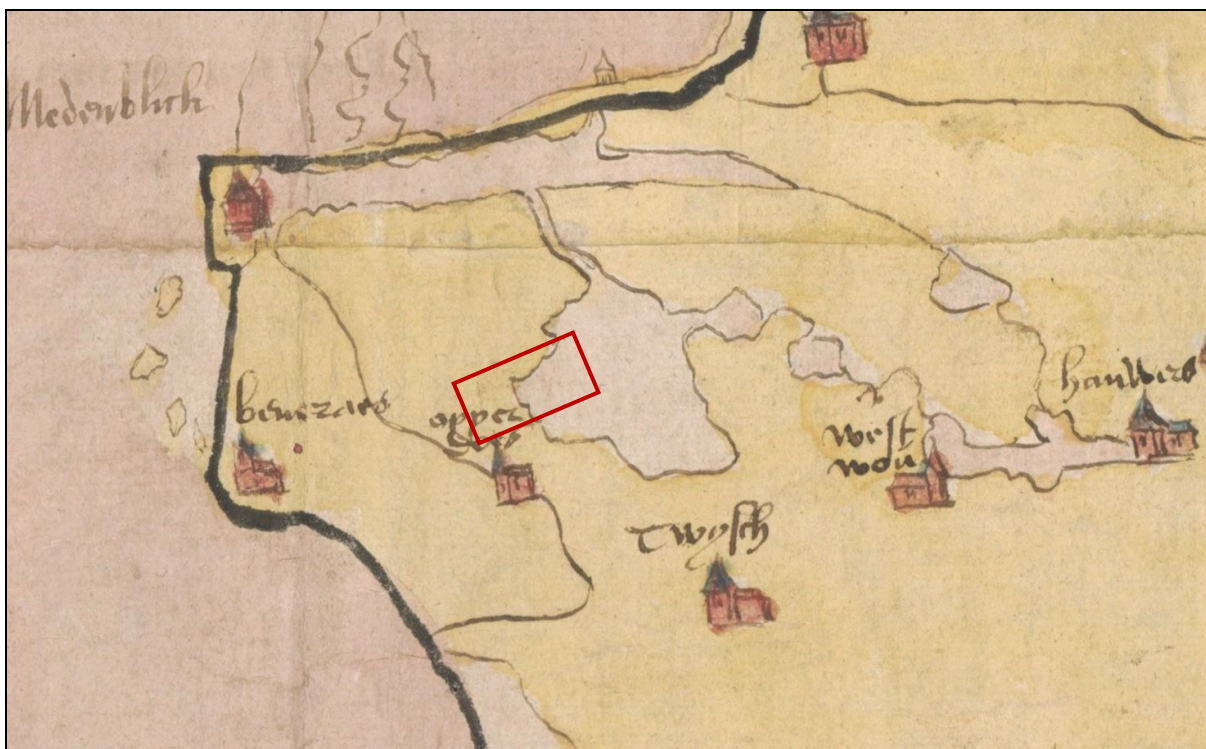
3. Cultuurhistorische achtergrond

Het plangebied wordt aan de noordkant begrensd door de Twiskerdijksloot, een middeleeuwse ontginningsloot van cultuurhistorische waarde (CHW-code WFR 234G).

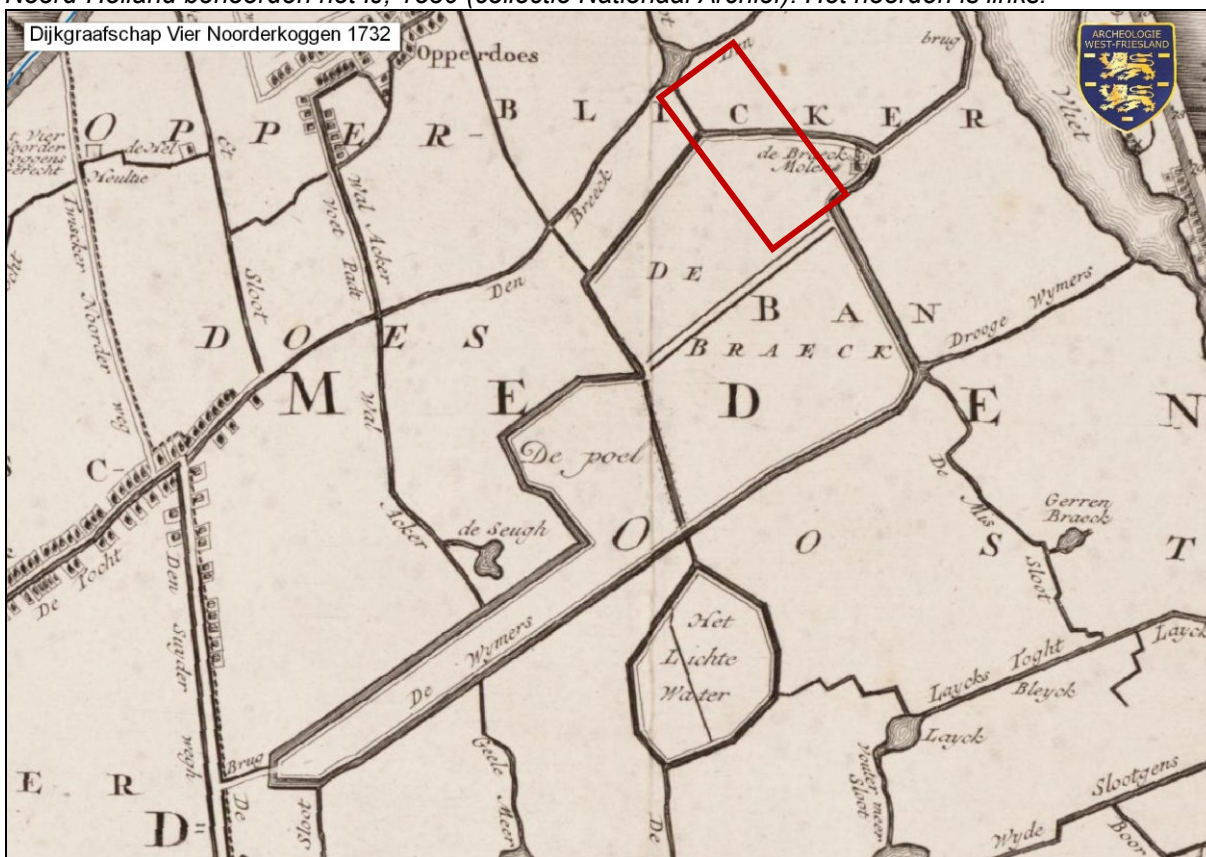
Een groot gedeelte van de oostkant van het plangebied wordt begrensd door een sloot die onderdeel uitmaakt van een ringsloot van cultuurhistorische waarde (WFR 246G). Deze ringsloot begrenst polders De Braeck, De Poel en De Wijmers (zie afb. 4). Op 3 juni 1630 werd door de Staten van Holland en West-Friesland de vergunning verleend voor het bedijken van “de Brake, Poel en Wymers”.¹ Waarschijnlijk zijn de werkzaamheden kort daarna uitgevoerd. Op een kaart van West-Friesland uit ca 1530 is het meer dat later de polders zou vormen nog zichtbaar (afb. 3). Op de kaart uit 1732 is de situatie na de inpoldering zichtbaar. Het plangebied ligt in het noordoostelijke gedeelte van de droogmakerij de Braeck. Dwars door het plangebied loopt, parallel aan de ringsloot, de dijk die de grens van polder de Braeck vormt.

Op de kadastrale minuutkaart uit 1825 is de situatie nog nagenoeg onveranderd (afb. 5). Duidelijk zichtbaar is de dijk met daarop een (voet)pad. Tijdens de ruilverkaveling in de 20ste eeuw is de oorspronkelijke verkaveling binnen het plangebied veranderd, waardoor de ringsloot geen cirkel meer vormt.

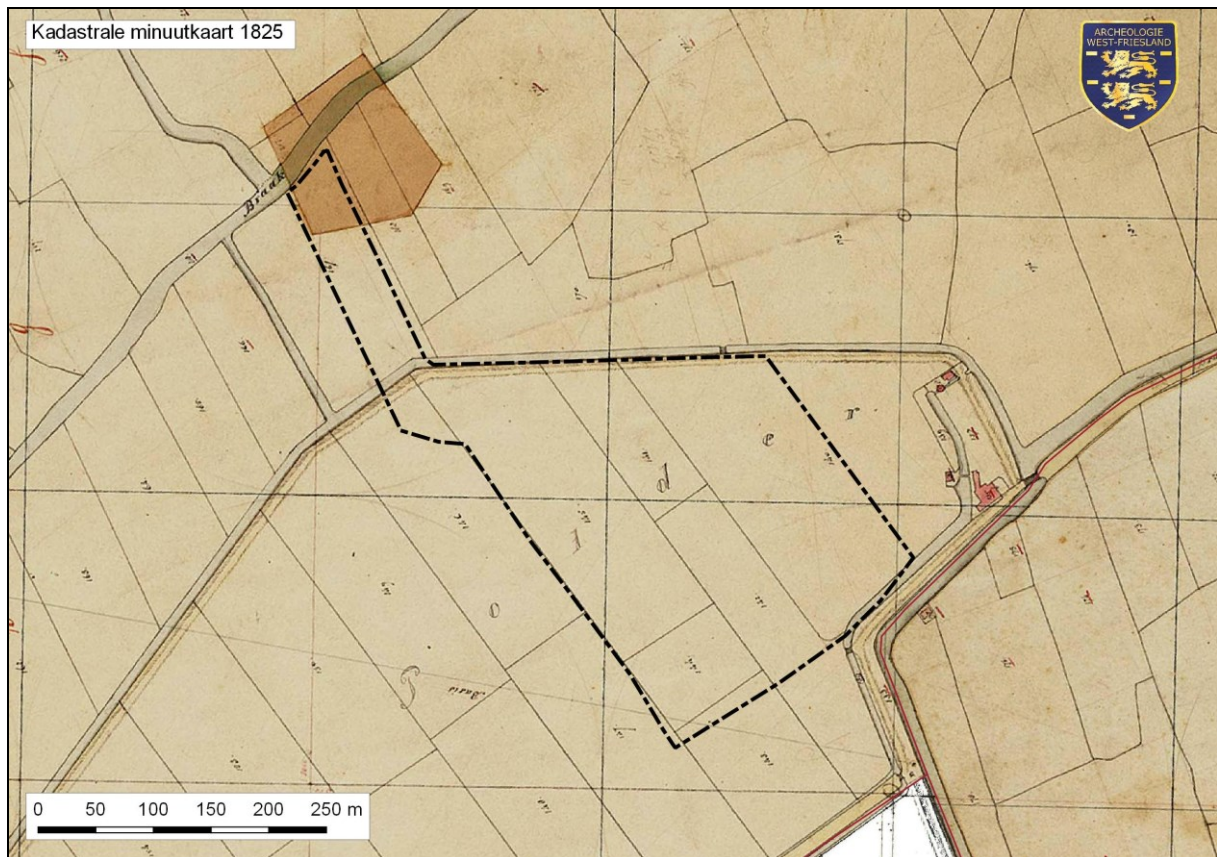
¹ 0715-01 Oud Archief Stad Medemblik, 31.4 De Brake, Poel en Wijmers en het Lichtewater, Westfries Archief.
Pagina 3 van 9

Afbeelding 3. Het plangebied De Weeshuisgronden (rood kader, bij benadering) op de kaart van Noord-Holland benoorden het IJ, 1530 (collectie Nationaal Archief). Het noorden is links.

Afbeelding 4. Het plangebied De Weeshuisgronden (rood kader, bij benadering) op de kaart van het Dijkgraafschap van de Vier Noorderkoggen, 1732 (collectie WFA).

Afbeelding 5. Het plangebied De Weeshuisgronden (zwarte stippellijn) op de kadastrale minuutkaart uit 1825 (beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

4. Archeologische en geologische bronnen

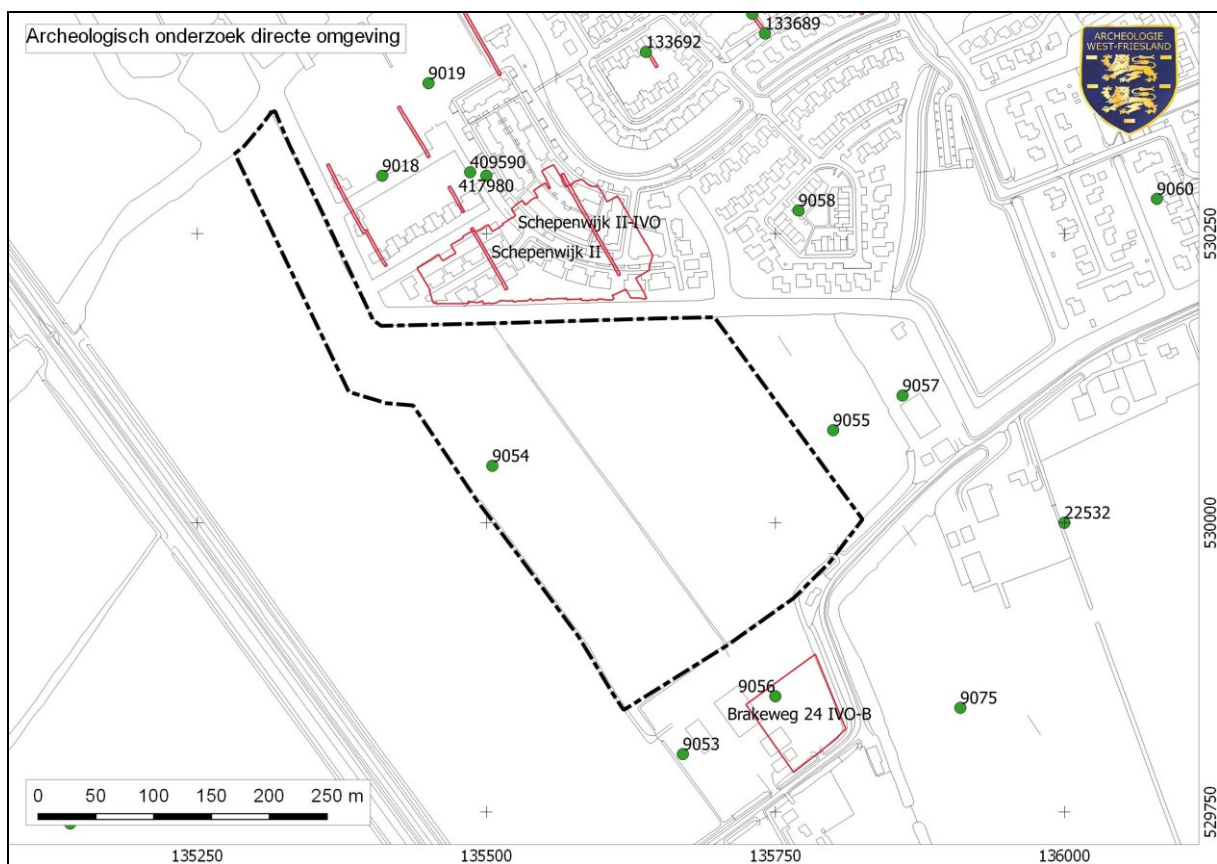
Aan de hand van bodemkaarten kan inzicht worden verkregen in de verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie. Op de vereenvoudigde bodemkaart van De Vier Noorderkoggen is zichtbaar dat het plangebied op verschillende ondergronden ligt, variërend van lichte zavel tot zware klei. Het grootste gedeelte van het plangebied heeft daardoor een middelhoge tot hoge verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie. Het is mogelijk dat de aanwezigheid van een meer op deze locatie de prehistorische resten (gedeeltelijk) heeft afgesleten.

In 2007 is op de locatie Schepenwijk II een archeologische opgraving uitgevoerd door de ACVU-HBS (Schurmans 2010). Tijdens de opgraving is een nederzetting uit de Midden en Late Bronstijd opgegraven. De sporen werden tussen 0,36 m en 1,20 m minus maaiveld aangetroffen. Tijdens het onderzoek zijn verschillende huisplaatsen onderzocht (afb. 6 en 7). Binnen het plangebied is één vondstmelding bekend. Het gaat om enkele scherven keramiek uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. In 2011 is ten zuiden van het plangebied een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een karterend booronderzoek uitgevoerd (Warning 2011). De bouwvoor was hier 15 tot 40 cm dik. De ondergrond bestond uit kalkrijke getijdenafzettingen. Het feit dat de sedimenten vanaf maaiveld kalkrijk zijn wijst op onthoofding van het oorspronkelijke paleolandschap of op het feit dat er in het geheel geen bodemvorming heeft plaatsgevonden in de prehistorie, omdat het gebied niet of nauwelijks

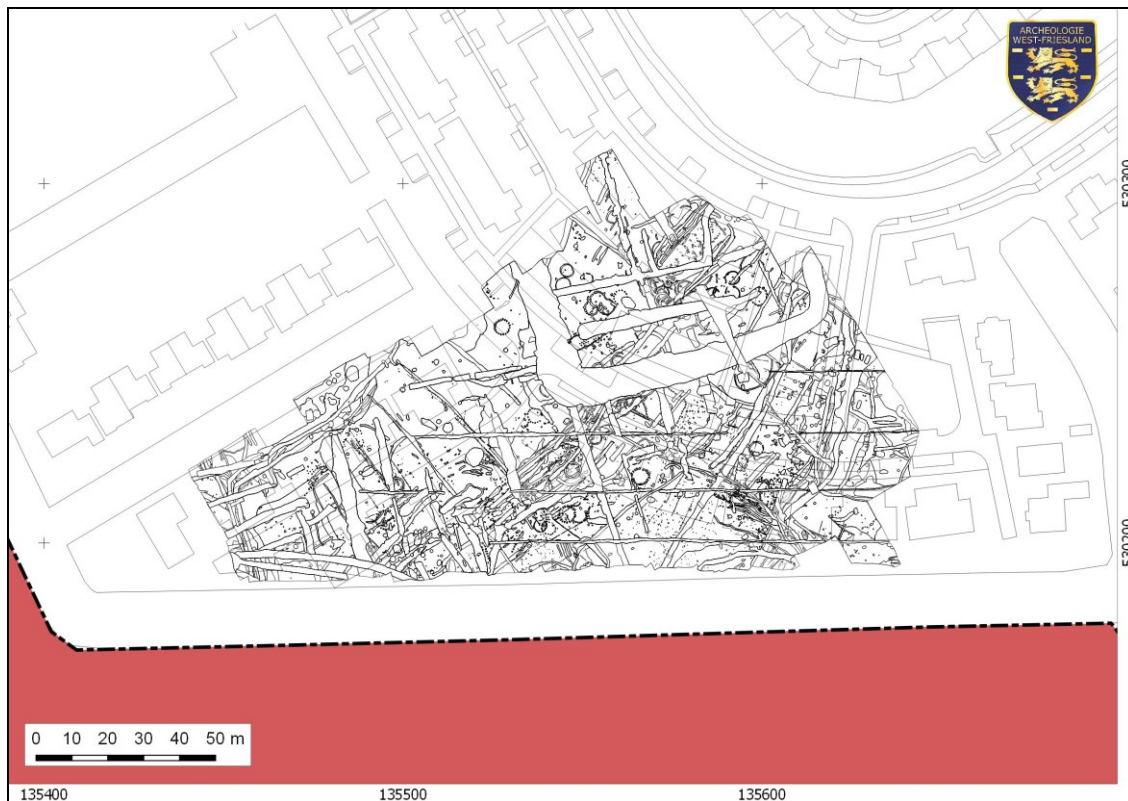
ontwaterd is in het verleden. Op basis van de resultaten van dit booronderzoek is geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

In de directe omgeving van het plangebied is naast vondstmateriaal uit de bronstijd (Archis-waarnemingsnummers 133691, 133692, 409590 en 417980) ook aardewerk uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd aangetroffen (afb 6: Archis-waarnemingsnummers 9018, 9053, 9054, 9055, 9057, 9060)

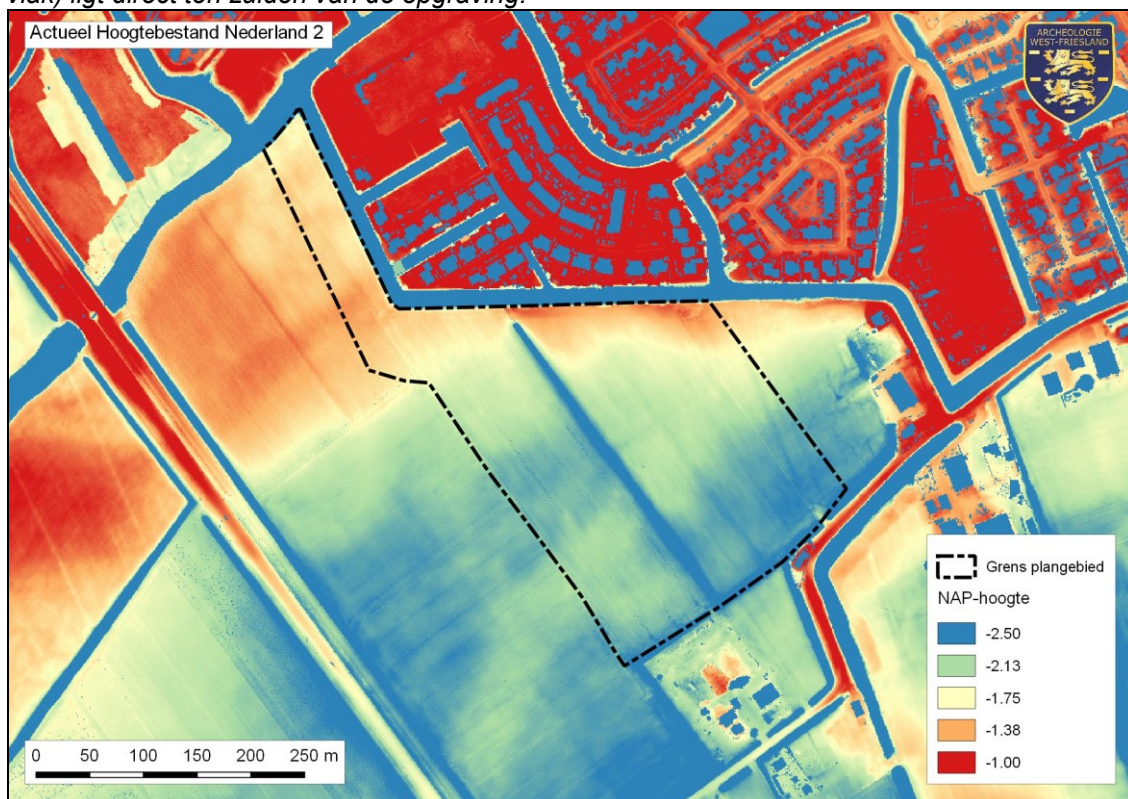
Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2) is duidelijk het voormalige meer nog zichtbaar (afb. 8). Het zuidelijk deel van het plangebied ligt ca 60 cm lager dan het noordelijke deel. Dit hoeft echter niet te betekenen dat alle prehistorische resten zijn verdwenen. E De sporen die tijdens de opgraving Schepenwijk II zijn aangetroffen, reikten tot 1,20 m minus maaiveld. Het is wel waarschijnlijk dat het meer de sporen heeft afgetopt. Langs de noordrand van de voormalige droogmakerij is een verhoging zichtbaar, waarschijnlijk een restant van de omringende dijk.

Afbeelding 6. Locatie plangebied en de in de locatie van de in de tekst genoemde archeologische onderzoeken en Archis-waarnemingsnummers.

Afbeelding 7. De sporen uit de Midden en Late Bronstijd die zijn aangetroffen tijdens de opgraving Schepenwijk II (in grijze vlak, naar Schurmans 2010). Het plangebied De Weeshuisgronden (rode vlak) ligt direct ten zuiden van de opgraving.

Afbeelding 8. Plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland. Het verschil tussen oud land en droogmakerij is zichtbaar.

5. Gespecificeerde archeologische verwachting

Het plangebied heeft een hoge verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie, met name de Midden en Late Bronstijd. Bovendien is in het plangebied een droogmakerij met corresponderende dijk en ringsloot aanwezig. Dit deel van het plangebied heeft een hoge verwachting voor vindplaatsen uit de Nieuwe Tijd.

6. Conclusie

De gemeente Medemblik is in samenwerking met BPD en Zeeman Vastgoed bezig de mogelijkheid te onderzoeken om De Weeshuisgronden/Schepenwijk III tot ontwikkeling te brengen. Op de locatie zullen naar verwachting ca 200 woningen worden gerealiseerd. Het plangebied valt binnen het bestemmingsplan Buitengebied. Op de concept-beleidskaart archeologie van de gemeente Medemblik is de verwachting nader gespecificeerd. Op de beleidskaart heeft het plangebied een vrijstellingsgrens tussen de 1000 en 5000 m². De beoogde ingreep overschrijdt deze vrijstellingsgrens.

7. Advies

Op basis van de geplande ontwikkeling en de hoge archeologische verwachting is een archeologisch onderzoek in het kader van de AMZ-cyclus vereist. Dit archeologisch onderzoek dient te bestaan uit een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven. Als leidraad voor het proefsleuvenonderzoek dient een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van Eisen te worden opgesteld.

Archeologie West-Friesland verzoekt om spoedig overleg te plegen met de projectontwikkelaar om afspraken over het vervolgtraject te maken (C.M. Soonius: 06-25272867).

8. Onderbouwing advies

Het doel van het inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting en het vaststellen van de mate van intactheid van het bodemarchief.

Op basis van het proefsleuvenonderzoek zijn in principe vier opties mogelijk:

- het terrein wordt (deels) vrijgegeven, omdat er geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn;
- indien blijkt dat de archeologische resten grotendeels zijn verstoord kan er een bouwbegeleiding worden geadviseerd;
- archeologische waarden worden in de bodem veiliggesteld (behoud in situ);
- archeologische waarden worden opgegraven.

In onderhavige quickscan is voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting geformuleerd. Deze gespecificeerde verwachting wordt tijdens het proefsleuvenonderzoek getoetst. Een bureauonderzoek zal in dit geval geen nieuwe gegevens betreffende de verwachting binnen het plangebied genereren. Geadviseerd wordt om in dit geval een bureauonderzoek achterwege te laten en de gespecificeerde verwachting uit de quickscan te hanteren. Een Inventariserend booronderzoek is niet geschikt voor het opsporen van nederzettingsterreinen uit de Bronstijd, vanwege de geringe vondstdichtheid (Tol e.a. 2004).

Archeologie West-Friesland kan een dergelijk onderzoek uitvoeren, maar het kan ook door een archeologisch bedrijf worden uitgevoerd. De kosten van een dergelijk onderzoek zijn voor rekening van de ontwikkelaar.

9. Bronnen

AHN2 (<http://www.ahn.nl/>)

Archis 3.0

Burck, P. du & L.W. Dekker, 1975. De bodemgesteldheid van de Vier Noorder Koggen. *Stiboka-rapport* 972, Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Kadastrale Minuutplan 1825, Gemeente Medemblik, sectie C, genaamd De Braak Polder, derde blad (beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Noord-Hollands Archief

Schurmans, M., 2010. Een nederzetting uit de Midden en Late Bronstijd te Medemblik-Schepenwijk II, gemeente Medemblik. *Zuidnederlandse Archeologische Rapporten* 40. Archeologisch Centrum Vrije Universiteit, Amsterdam.

Soonius, C.M. & J. van Leeuwen, 2016. Toelichting Beleidskaart Archeologie gemeente Medemblik. *West-Friese Archeologische Notities* 6. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport* 1000. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Warning, S., 2011. Plangebied Brakeweg 24, Medemblik, gemeente Medemblik; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase). *RAAP-notitie* 3674. Archeologisch Adviesbureau RAAP, Weesp.

Westfries Archief

10. Geldigheid

Indien de bouwplannen voor dit project worden gewijzigd na advisering, dan dienen de nieuwe bouwplannen te worden voorgelegd aan Archeologie West-Friesland, zodat deze opnieuw kunnen worden beoordeeld. Het voorgaande advies vervalt daarmee.

Deze archeologische quickscan heeft een geldigheid van **2 jaar**. Na verloop van deze periode wordt het advies ongeldig en dient bij ontwikkelingen een nieuw archeologisch advies te worden aangevraagd. Dit geldt ook voor ongewijzigde bouwplannen.

Bovenstaand archeologisch advies is daarmee geldig tot:

23-09-2018